

Člani upravnega in nadzornega odbora ter predsedniki sreskih učiteljskih društev JUU sekcije za dravsko banovino na skupnem zborovanju v Celju, 14. novembra 1937.

Emil Adamič o delu zbora naslednje: »Desetletno delo UPZ je tedaj zaoralo globoke brazde v našo občo jugoslovensko kulturno zemljo, jih zasejalo z zdravim, plemenitim semenom, ki že sedaj leto za letom rode dragocene, koristne plodove. Vsa čast slovenskemu učitelju - pevcu. Uspeh Učiteljskega pevskega zbora je uspeh vsega učiteljskega stanu.«

Domači in tuji glasbeni kritiki označujejo UPZ za doslednega propagatorja sodobnih glasbenih del, posebno pri nastopih v kraju svojega sedeža. V izpopolnjevanju te naloge nima sicer v širokih plasteh naroda največjega odmeva in razumevanja, ostaja pa le dosleden začrtanemu programu. Ali ne bi UPZ mnogo bolj škodovalo na ugledu in slovesu, ako bi skliceval na vaje svoje pevsko družino z namenom, da bi predvajal koncertni javnosti skladbe, ki jih proizvajajo že ostali pevski zbori? Ali bi njegovo delo ustrezalo slovesu učitelja - pevca? In kako nerentabilno bi UPZ izrabljaj pomoč svojih stanovskih tovarišev? Koliko sodobnih skladb kvalitativne vrednosti, ki jih je UPZ odkupil potem razpisu, bi ostalo na mizah naših komponistov, ako bi jih ne izvajal UPZ?

Najlepše je označil smer dela UPZ zborov dirigent prof. Pavel Šivic, ki je ob svojem nastopu na pevovodsko mesto napisal te-le besede: »Naloga in dolžnost UPZ pa je tudi, da skrbi za izvajanje vseh skladb svojega pokojnega predsednika E. Adamiča in obenem upošteva izdatno, a kritično delo najmlajše generacije, ki bo glede na zborovsko ustvarjanje imelo v Učiteljskem zboru veliko, če ne edino zaslonbo.«

Današnje delo učiteljev - pevcev je torej častno za ves učiteljski stan, ker z njim dviga njegov ugled. Učitelji - pevci so se postavili v službo glasbe, kakor se je drugo učiteljsko postavilo v službo ostalih panog narodne kulture, za katero žrtvuje prav toliko, kakor UPZ za glasbo.

S pevskimi turnejami je UPZ ponesel sloves slovenskega učitelja v svet. S koncerti po Češkoslovaški republiki leta 1930. so naši učitelji - pevci proslavljali 80-letnico velikega državnika T. Masaryka, turneja po Vojvodini pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Marije, turneja ženskega zbora po severnem delu Hrvatske, dalje kratka pevka turneja po Prekmurju in zadnja turneja po Bosni in Dalmaciji so se vršile z namenom, navezati kulturne stike s tamošnjim učitelstvom, dočim se je vršila turneja po južni Bolgariji v znamenju bratskega zblizanja, a turneja po Srbiji v proslavo 25-letnice njenega osvobođenja.

Učiteljski pevski zbor pa je nastopal tudi na učiteljskih državnih in banovinskih skupščinah in drugih učiteljskih proslavah, kakor n. pr. na proslavi 20-letnice osvobođenja in zedinjenja naše države, ki so jo priredila obmejna učiteljska društva v Mariboru.

Iz vrst UPZ je izšlo mnogo pevovodij in pevskih organizatorjev, ki sedaj uspešno delujejo med narodom. Pri studiju koncertnih programov dobi članstvo toliko praktičnih napotkov, da lahko prevzema z znanjem, ki si ga je pridobilo na učiteljsku ter izpopolnilo

pri UPZ, vodstvo različnih pevskih zborov. Iz zborovskih vrst je izšel tudi dirigent Trboveljskega Slavčka, ki je imel v zboru in njegovih funkcijah največje pomočnike.

UPZ je imel namen, prirediti glasbeno - narodopisno anketo s praktičnim tečajem za naše učiteljske, da se obnovi nujno potrebna permanentna akcija za zbiranje in ohranitev glasbeno - narodopisnih dokumentov za slovensko folkloro. Tečaj bi usposobil učiteljske za nabiralec in zapisovalce narodnega blaga, ker lahko izvrši učiteljske to naloge najbolj vestno, z najmanjšimi stroški in v najkrajšem času. UPZ je izdelal že popoln načrt za izvedbo tega tečaja, vendar ga je moral zaradi pomanjkanja gmotnih sredstev preložiti na poznejši čas.

Tudi v pogledu mladinske glasbe in petja v šoli ima UPZ svoje zasluge, ima pa za prihodnost še načrte, ki ne bodo ostali brez vpliva na razvoj naše mladinske glasbe. UPZ posega s tem v praktično delo učiteljskega ter mu pomaga pri delu v šoli. Za enkrat je UPZ priredil v Ljubljani festival mladinskih pevskih zborov. Velik je pomen takih prireditev za mlade pevce, ki bodo nekoč zasedli mesta v pevskih zborih in nadaljevali delo svojih prednikov. S takimi nastopi se goji v mladih srecih smisel in ljubezen do petja in pesmi.

Sprico vsesplošnega dviga in razvoja slovenske mladinske glasbe so nastale nove nujne potrebe, katerim skuša ustreči UPZ. Da bi se petje vseh mladinskih zborov postavilo na enotno podlago, skuša UPZ ustanoviti osrednjo organizacijo mladinskih zborov, ki bi moralno in gmotno podpirala delovanje posameznih zborov. Stremenje zbora je, dvigniti petje po šolah ter vzgajati pevski naraščaj.

UPZ je začel tudi s podrobnim delom za povzdigo petja po šolah. Izdal je dva glasbeno - priročnika, prvega pod naslovom »Mladini«, drugega za materinski dan pod naslovom »Materinski dan«. V zadnjem priročniku so pesmi za materinski dan, šolski praznik, za katerega je bilo najtežje sestaviti primeren koncertni program.

Se mnogo začrtanega dela je ostalo zaradi pomanjkanja gmotnih sredstev in prilik samo na papirju, ker je UPZ pevka družina, ki izvršuje vse svoje delo samo ob pomoči učiteljskega, večanjenega v JUU, sekciji za dravsko banovino v Ljubljani, in ne dobiva od oblasti nikakih subvencij. Koliko uspešneje bi bilo njegovo delo, ako bi bilo podprto od merodajnih činiteljev.

Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« je v 14-letnem obstoju ob danih prilikah častno izvrševal delo v korist učiteljskega stanu in naroda. Svest si svoje naloge in ob vsestranski podpori slovenskega učiteljskega bo ostal tudi nadalje propagator naše pesmi, reformator mladinske glasbe in najboljša šola pevovodij, kar bo le v korist slovenske glasbe in ugledu stanu. Le s pomočjo takih kulturno - prosvetnih organizacij je mogoče obrniti pozornost javnosti na naše delo ter jo zainteresirati za naše težnje in zahteve.

Učiteljsko društvo Krško

Na pobudo tov. **Frančiška Gabrška**, upravitelja v Krškem, se je ustanovilo 6. maja 1886. Pedagoško društvo, ki mu je predsedoval on. Prvi občni zbor novega društva je bil 2. avgusta 1. 1886. v Krškem. Zborovanja se je udeležilo nad štirideset članov in mnogo drugega občinstva. Ena glavnih namer je bila izdaja »Zbornika« — pedagoško-didaktične vsebine.

L. 1888. je društvo pristopilo k Zavezi in priredilo prvo slovensko razstavo učil, ki se je pozneje izpopolnjevala. V tem letu je bil izvoljen v odbor dr. **Tomaž Romih**, ki je bil drugi predsednik Zaveze.

L. 1892. je prosil odbor Družbo sv. Cirila in Metoda za ustanovitev privatnega slovenskega učiteljskega.

Na društvenem zborovanju 5. septembra 1895. v Novem mestu, je bil sprejet predlog, naj pridobi društvo za vstop tudi slovenske profesorje, da bo društvo služilo ljudski in srednji šoli.

Po odhodu tov. **Gabrška** v Ljubljano l. 1895. je vodil do l. 1899. društvo tov. **Bezlaž**, nato **Ivan Lapajne**, **Ljudevit Stiasny**, **Josip Brinar**, **Dragotin Humek**, **Maks Hočevar**, **Leopold Levstik**, **Janko Golob**, **Janko Vanič**, **Matija Brezovar**, **Ivo Pečnik** in od l. 1936. dalje pa **Ivo Hrovat**.

Društvo je izdalo 7 Pedagoških letnikov, razen tega še **Gabrškova dela**: Občno vzgojeslovje, Občno ukoslovje, Izkustveno dušeslovje, Jezikovni pouk, Logika, Narodni pouk, Bezlažjevo; Pouk v črticah, Navodilo k početnemu risanju in oblikoslovju in Stavbni crteži s proračuni.

L. 1909. je izdalo društvo zbirko prostih spisnih nalog, leto pozneje **Humekovo**; Merstvo v vsakdanjem življenju.

Trajen spomenik so si postavili tovariši: **Ivan Lapajne** kot zadrugar, dr. **Tomaž Romih** ima največjo zaslugo za obnovo tukajšnjih vinogradov, **Ljudevit Stiasny** je bil praktični pedagoški pisatelj, **Fran Gabršek** je bil ustanovnik društva, zbudil je naše pedagoško slovo in ga dvignil in širil, njegovi Pedagoški zborniki so bili predhodniki Slov. Šolske Matic, **Josip Brinar** je bil pedagoški pisatelj, **Dragotin Humek** je znan pisatelj, urednik in slikar, pozneje je bil predsednik društva meščanskošolskih učiteljev. **Aleksander Lunaček** si je postavil živ spomenik kot gospodarstvenik in sadjar.

Mira Engelman:

Šolski radio

Mira Engelmanova, tajnica odseka za šolski radio.

Pridobitve moderne tehnike si bolj in bolj utirajo pot v najrazličnejša področja. Med najvažnejše sodi gotovo radio, ki je v razmeroma kratkem času postal tudi važen učni pripomoček moderne šole. Z osnovanjem šolskega radia je predvsem ljudska šola dobila novo, zanimivo učno in vzgojno ustanovo, ki poživlja in izpopolnjuje učiteljevo delo pri pouku.

K svoji prvi seji se je sestel odbor za šolski radio dne 23. maja l. 1931. Radio-postaja Ljubljana je namreč zaprosila kr. bansko upravo za dovoljenje, da sme uvesti v šole dravske banovine šolski radio in prirediti šolske ure. Kr. banska uprava je načelno odobrila predlog in je poverila izvedbo šolskega radia JUU, sekciji za dravsko banovino.

Po temeljitih pripravih je bila dne 3. novembra l. 1931. prva otvoritvena oddaja in od tedaj so se vršile tekom vsakega šolskega leta po 2 tedenski uri, tako da imamo doslej 521 oddaj, ki so bile jako pestre po vsebini in obliki. Z letošnjo »Vidovdansko proslavo« smo zaključili osem let delovanja šolskega radia.

Umevno je, da je moral šolski radio tekom teh let premostiti mnoge težave, da se je dvignil iz skromnih začetkov; a ne iz lastnih sredstev, temveč s podporo kr. banske uprave in radio-oddajne postaje. V prvi vrsti si je odbor prizadeval zainteresirati za to potrebno ustanovo najširši krog našega učiteljstva. Skušal je to doseči s članki v »Prosveti«, v »Popotniku« in s stalno rubriko v »Učiteljskem tovarišu«, kjer se poleg člankov objavlja tudi program oddaj. V ta namen je imiral tudi člana odseka prof. N. Kureta, da je spisal knjižico »Šolski radio«, ki pregledno prikazuje naše poizkuse na tem polju, poleg tega pa podčrtava tudi vse dobrine pri tujih sistemih šolskega radia. Da bi tudi naši mladini ugodil pot v znanje radiotehnike, je prevedel iz esperanta tedanji član odseka prof. L. Andrée knjigo »Sedaj vem, kaj je radio«.

Kot važno pomožno sredstvo za izvedbo svojega načrta je odbor smatral počitniške radio tečaje. Zato je priredil tak tečaj v Ljubljani in Mariboru z namenom, da udeležence seznanji z osnovnimi pojmi elektrotehnike in radiotehnike ter jim pokaže, da se da z izdelavo radio aparatov pričeti na prav lahek način. Tako se je realizirala tudi misel radio-odseka, pomnožiti število radio-amaterjev, ki naj skrbijo potem za propagando in seznanjanje učence višjih razredov z bistvom radio-aparata, ki naj bi jim služil tudi za učilo.

Zal da pozneje naše prošnje za uresničenje takih tečajev niso bile ugodno rešene. Mnogo krivde na tem ima gotovo tudi odlok ministrstva prosvete iz leta 1933., ki radi štednje zabranjuje nabavo radio aparatov po šolah.

Tudi naše prizadevanje v tekočem šolskem letu, da bi kr. banska uprava vstavila v svoj vsakoletni proračun gotovo vsoto za nabavo šolskih radio aparatov in za njihovo vzdrževanje, ni našlo ugodnega odziva. Vendar nam poslana poročila dokazujejo, da je poslušalo veliko otrok šolske oddaje, za kar se moramo zahvaliti našemu požrtvovalnemu učiteljsstvu, ki je stavilo svoje aparate na razpolago šolski mladini.

Zelimo, da bi se v bodoče to število še pomnožilo, da bi tudi od naših središč skrajno oddaljene šole bile vsaj na ta način v kontaktu z domačim in zunanjim svetom.

Zato — v vsako šolo radio aparat!

Kadar pridete v Ljubljano, se zgledite pri obvezni manufakturni veletrgovini

R. MIKLAUC

»pri škofu«

Lingarjeva ulica — Pred škofijo

kjer boste našli veliko izbiro blaga za moške in damske obleke po izredno ugodnih cenah. Ne pozabite: R. Miklauc, Ljubljana

Ivan Michler:

Delo

za gospodarsko osamosvojitve stanu

Ivan Michler,

predsednik »Učiteljske tiskarne« in predsednik gospodarskega sveta sekcije.

Moto: Gospodarstvo je moč.

Slovensko učiteljsko učiva uživa med svojimi hrvatskimi in srbskimi tovariši upravičen sloves, da ima v vsej državi najboljše izgrajeno in opravljano organizacijo.

Naši starejši tovariši so nam položili mnogo obetajoče temelje na vseh področjih skupnega dela in tako tudi za naše gospodarske ustanove. Desetletja se že vrši idejna poglobitev v organizaciji, vzporedno s tem pa se je razvijala tudi gospodarska stran našega stanu. Tesne gospodarske razmere, v katerih je živel učiteljski, so mu narekovali, da se je začelo zgodaj zanimati za razne samopomožne akcije in ustanove socialnega kakor tudi gospodarskega značaja. Prebriskano je občutilo, da spada med gospodarsko najšibkejšje sloje ter prišlo do spoznanja, da pomoč ne bo prišla od zunaj, temveč da leži v njem samem in da je potrebna le zavest skupnosti in spoznanje, da je v dobro organizirani in

zavedni množici nepremagljiva sila le tedaj, če se gospodarsko osamosvoji.

V zavesti, da je gospodarstvo moč, je iz malih in skromnih začetkov zrastle v področju sedanjega JUU, sekcije za dravsko banovino, deset zadrug, katerih namen je, podpreti učiteljevo idejno delo in stremenje ter mu tako pomagati k povoljnim in trajnim uspehom v lastno in splošno korist. Delimo jih v dve skupini:

1. **Gospodarske**: Učiteljska tiskarna in knjigarna s podružnico v Mariboru, Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani, Gospodarska in kreditna zadruga v Celju.

2. **Socialne**: Učiteljska samopomoč, Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani, Dom učiteljev v Ljubljani, Učiteljski zdraviliški dom v Rogaški Slatini, Učiteljski zdraviliški dom ob morju, Učiteljski dom v Ljubljani in Učiteljski dom v Mariboru, ki se pa udeležujejo tudi gospodarsko z namenom pridobivanja sredstev za svoje socialne cilje.

Ob današnjem jubileju je potrebno, da seznanimo naše članstvo in tudi širšo javnost z našimi stanovskimi zadrugami in z našim stremenjem po gospodarski osamosvojitvi ter da pokažemo našim mlajšim tovarišem smernice za bodoče zadrugno delo v okviru stanovske organizacije kakor tudi za zadrugno delo med narodom.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Kdor je zasledoval delo in razvoj naše stanovske organizacije, se je lahko prepričal, da se je posluževala v borbi za svoje pravice v prvi vrsti tiska. Da je Učiteljski tovariš najstarejši stanovski pa tudi slovenski list in da ima »Popotnik« tudi že lepo starost, je znano, manj znano pa bo zlasti mlajšim tovarišem in tovarišicam, kakšne težave je imela »Zveza« s svojimi listi. Romali so iz tiskarne v tiskarno, vedno v nove težkoče, zapreke in odvisnosti.

Zato je l. 1904. začel upravni odbor »Zaveze« razmišljati, kako bi prišel do lastne tiskarne, da bi zagotovil učiteljskemu tisku popolno neodvisnost. Kakor nalašč se ji je v kratkem ponudila ugodna prilika. Naprodaj je bila »Kleinova« tiskarna v Ljubljani.